

Ärende: VN/26856/2023

Utkast till regeringens proposition med förslag till ny lag om områdesanvändning

Lausunnonantajan lausunto. Lausuntopalautteen käsittelyn helpottamiseksi ympäristöministeriö pyytää, että lausunto jaotellaan lausuntopyynnössä ilmoitettujen väliotsikoiden mukaisesti.

Kommentarer till kapitel 1 Allmänna bestämmelser

Allmänt utlåtande gällande lag om områdesanvändning:

Regeringspropositionen innebär en utökad administrativ börda för kommunerna i om utökade krav på utredningsskyldighet vid markplanering. Detta går emot strävan att minska kommunernas administrativa börda och lätta på normer. Detta bör övervägas noggrant i den fortsatta beredningen och i det fall att man går in för en mer omfattande administrativ börda bör kommunerna i så fall kompenseras ekonomiskt för de nya uppgifterna. Nya kostnader kan sannolikt uppstå med den mycket oklara formulering som tillkommit om att kommunerna ska ersätta begränsningar i skogsbruk till följd av planbeslut. Ur markägarnas synvinkel är det motiverat, men det borde vara staten som ersätter kostnaderna. Också i det fall att staten ålägger kommunerna att planera ett område så bör staten delta i kostnaderna för markplaneringen.

Kommentarer till kapitel 2 Myndigheternas uppgifter

§ 13 Tillstånds- och tillsynsverkets uppgifter

Det är bra att tillstånds- och tillsynsverket ska stödja kommunens områdesplanering och inte styra den som var fallet före år 2017.

Kommentarer till kapitel 3 Riksomfattande mål för områdesanvändningen

Kommentarer till kapitel 4 Landskapsplan

Med tanke på den grundlagsenliga kommunala självbestämmanderätten är det bra att landskapsplanen (§ 21) endast anger principerna för områdesanvändningen i landskapet och områden som är behövliga med tanke på landskapets utveckling.

Det är ytterst problematiskt att kommunen enligt 23 § torde kunna bli ersättningsskyldighet för begränsningar i skogsbruk som följer av landskapsplanen. Staten borde vara den som ersätter eller i andra hand borde bestämmelsen preciseras betydligt.

Ur kommunal synvinkel är det mycket välkommet och bra att en generalplan av grundad anledning kan avvika från bestämmelserna i landskapsplanen (§ 27). Landskapsplanen är många gånger ganska statisk och det tar lång tid före den förändras, medan det kommunala behovet kan ändra snabbare. Därför är det bra om lagen skulle ge möjlighet att avvika från landskapsplanen i vissa fall.

Kommentarer till kapitel 5 Generalplan

I § 34 föreslås att naturens mångfald, beredskap för tilltagande extrema väderförhållanden och översvämningsrisker och att det finns förutsättningar för kommunens dagvattenhantering läggs till som saker det ska fästas särskild vikt vid när generalplanen utarbetas. De är viktiga fenomen som kräver uppmärksamhet, men samtidigt skulle det vara viktigt att utredningarna kan göras relativt enkelt utan att den administrativa och ekonomiska bördan för att uppgöra en generalplan ökar avsevärt. Många kommuner i Finland saknar i dagens läge generalplaner och att ytterligare öka den administrativa bördan ökar knappast benägenheten att generalplanera på landsbygden.

I § 38 är det bra att man ger en möjlighet att i detaljplan avvika från generalplanen av grundad anledning och i det fall att generalplanen är föråldrad. Det skulle vara önskvärt att möjligheten att vid behov avvika från generalplan bibehålls och om möjligt utökas. Det är också mycket bra att det i § 41 ges möjlighet att utarbeta generalplan och detaljplan samtidigt och att godkänna dem i samma beslut. Det ökar möjligheten att flexibelt markplanera och att hålla planerna aktuella.

Det är också mycket bra att det i § 43 ges möjlighet till en gemensam generalplan för flera kommuner.

Det är också viktigt att det enligt § 44 är fullmäktige i respektive kommuner som godkänner generalplan.

Kommentarer till kapitel 6 Detaljplan

I § 50 föreslås att i synnerhet kollektivtrafik och gång- och cykeltrafik ska beaktas vid reglering av trafiken. Dessutom sägs att om en generalplan inte finns på området ska också kraven för en generalplan beaktas, vilket innebär att naturens mångfald, beredskap för tilltagande extrema väderförhållanden och översvämningsrisker och att det finns förutsättningar för kommunens dagvattenhantering också kommer till. De är viktiga fenomen som kräver uppmärksamhet, men samtidigt skulle det vara viktigt att utredningarna kan göras relativt enkelt utan att den administrativa och ekonomiska bördan för att uppgöra en detaljplan ökar avsevärt. Det är också viktigt att staten kompenserar kommunerna för ökade uppgifter.

I § 59 konstateras att ett byggnadsobjekt inte får uppföras i strid med detaljplanen. Det är viktigt, men det skulle också vara skäl att poängtera att det även gäller byggnadsobjekt som inte kräver lovförfarande.

Kommentarer till kapitel 7 Särskilda bestämmelser för stora detaljhandelsenheter

Det är bra att man i § 65 lättar upp kraven kring var man får placera stora detaljhandelsenheter och att man tar bort storleksbegränsningar på detaljhandelsenheter i landskapsplanen.

Kommentarer till kapitel 8 Särskilda bestämmelser för utbyggnad av vindkraft

Praxis för vindkraftbyggande i Finland har utvecklats över tid och nått en bra nivå överlag. Därför är det mycket olyckligt att man nu föreslår en bestämmelse gällande minimiavstånd till vindmöller som inte baseras på de faktiska effekterna av vindkraften, utan enbart på en schematisk distans. Det faktum att minimiavståndet skulle gälla de projekt som kommunen själv planerar, medan det inte skulle gälla vindkraftsområden som upptagits i landskapsplanen försätter kommuninvånarna i en synnerligen ojämlig situation. Dessutom inskränker det på den kommunala självstyrelsen och det kommunala planeringsmonopolet. I praktiken skulle det i framtiden vara mycket svårt för en stor del av kommunerna att planera områden som inte upptagits i landskapsplanen.

I paragrafen finns också bestämmelser om ett samtyckesförfarande för att avvika från distanskraven. I praktiken skulle det kräva att samtliga markägare ger sitt samtycke vilket torde vara relativt osannolikt. Här kunde man med fördel försöka hitta ett lättare förfarande, t.ex. en viss andel av markägarna. Viktigt skulle också vara att hitta en lättare och mycket tydlig form för den administrativa processen i det fall att man använder ett samtyckesförfarande.

I paragrafen har också införts ett nytt krav på att den planerade utbyggnaden av vindkraft inte får medföra några betydande negativa konsekvenser för landskapet. Om ett dylikt krav kvarstår skulle det vara viktigt att definiera objektiva kriterier för bestämmelsen så att den inte kan basera sig på tyckande.

Kommentarer till kapitel 9 Särskilda bestämmelser för utbyggnad av solenergi

Det är bra att man i § 70 föreslår att generalplanen direkt kan användas som grund för bygglov. I § 71 föreslås att skogsmark inte i betydande utsträckning anvisas för utbyggnaden av solenergi och att odikade myrmarker i naturtillstånd inte anvisas för utbyggnaden av solenergi. Det är mycket problematiska formuleringar eftersom det i praktiken innebär att det finns väldigt få områden som lämpar sig för solkraft. Det inhemska jordbruket är mycket viktigt inte minst ur en försörjningsberedskapssynvinkel och det får inte äventyras genom att åkermark försvinner till solkraftsetableringar. Dessutom definieras inte vad man menar med betydande utsträckning – är det projektvis och hur stor del är betydande? Eller är det kommunvis, regionvis eller till och med nationellt? Med dessa motiveringar föreslår Kronoby en strykning av 71 § 2 punkten om att solkraft inte får placeras på skogsmark.

Kommentarer till kapitel 10 Särskilda bestämmelser för strandområden

I motiveringarna till § 73 kunde preciseras att planeringsbehovet också gäller byggnader som inte kräver ett lovförfarande.

Kommentarer till kapitel 11 Planläggningsförfarande och utredning av konsekvenserna när planer utarbetas

I § 78 föreslås att de betydande konsekvenser som detaljplanen kan antas ha för kostnader för byggande ska bedömas. Denna punkt borde strykas eftersom den ytterligare ökar kommunernas administrativa börda och fördyrar och förlänger planläggningsprocessen. Det är bra att man i § 79 föreslår att planläggningsöversikten ska ersättas med aktuell info om planärenden på kommunens webbplats. I § 84 kunde man med fördel lätta upp kravet på att skriftligen meddela markägare som bor i en annan kommun om den föreslagna planändringen. Det är många gånger svårt att hitta kontaktuppgifter och det fördröjer också i övrigt planläggningsprocessen.

Kommentarer till kapitel 12 Initiativ till utarbetande av detaljplan och generalplan samt utarbetande av detaljplan samarbete med markägaren

Kommentarer till kapitel 13 Havsplanering

Kommentarer till kapitel 14 Nationalstadspark

Kommentarer till kapitel 15 Gränsöverskridande miljökonsekvenser

Kommentarer till kapitel 16 Tvångsmedel och påföljder

Kapitlet strider i sin helhet mot den kommunala självbestämmanderätten och det kommunala planeringsmonopolet och borde utgå. Om kapitlet kvarstår borde § 103 omformuleras så att miljöministeriet kan besluta om en tidsfrist inom vilken kommunen fattar beslut om planen (inte godkänner planen). § 104 borde utgå i sin helhet – staten bör inte tvinga kommunerna att genomföra en viss planering (och i inga händelser åtminstone utan att ersätta kommunerna).

Kommentarer till kapitel 17 Bestämmelser om delgivning av planer och andra beslut

Kommentarer till kapitel 18 Ändringssökande

I § 112 skulle det vara viktigt att precisera att kommunen har rätt att söka ändring i beslut enligt §§ 103 och 104, i det fall att paragraferna kvarstår. I § 114 är det bra att man försöker begränsa besvärsrätten till att gälla de som deltagit i planläggningsprocessen. Det skulle vara önskvärt att utöka bestämmelsen även till andra än samfund, dvs också till kommuninvånare. Istället kunde man bibehålla kommuninvånarnas (inte bara parter) besvärsrätt i detaljplaneärenden liksom tidigare (i

det fall de deltagit i planlägningsprocessen). Ett tidigt deltagande ger kommunerna möjlighet att beakta synpunkter från allmänheten och därmed också få ett bättre slutresultat till stånd. Dessutom skulle så kallade okynnesbesvär kunna stävas åtminstone delvis via ett krav på deltagande i planlägningsprocessen. Det är viktigt att bestämmelsen och dess motiveringar utformas mycket tydligt.

Kommentarer till kapitel 19 Bestämmelser om delgivning och ikraftträdande av planer och andra beslut

Kommentarer till kapitel 20 Särskilda bestämmelser

Det är bra att det i §§ 122 och 123 föreslås att kommuner avgiftsfritt ska få nödvändiga uppgifter av myndigheter och skattemyndigheter.

Kommentarer till kapitel 21 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Kommentarer till lag om ändring av lagen om områdesanvändning

Ersättning för begränsning av skogsbruk enligt § 101 a är mycket problematisk ur kommunal synvinkel. Om ett område skyddas i exempelvis landskapsplanen så kunde kommunerna vara ersättningsskyldiga om det leder till begränsningar av skogsbruket. Det ter sig något rättsvidrigt. I kommunerna kan bestämmelsen också leda till motsatt effekt, dvs. att kommunerna i mindre grad än tidigare skyddar områden som är viktiga t.ex. för den biologiska mångfalden. Detta för att undvika extra utgifter. Däremot är bestämmelsen förstås viktig ur den enskilda markägarens synvinkel. Det bästa skulle vara att det är staten som ersätter markägarna om skogsområden skyddas.

Kommentarer till lag om ändring av bygglagen

Ett solkraftområde på 10 hektar föreslås vara ett sådant där en plan alltid måste utarbetas. Den föreslagna gränsen är mycket låg och om lagen ska innehålla en fast hektargräns, borde den höjas till åtminstone 50 hektar.

Utkastet till en ny förordning om områdesanvändning färdigställs och utlåtanden om det begärs hösten 2025. Om ni redan vill kommentera det kan ni göra det här.

Nyberg Susanne
Kronoby kommun